

Asia: VN/23886/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vuosina 2026-2027 myönnettävästä puhtaan teollisuuden investointien verohyvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleiset huomiot ja strateginen lähtökohta

Helen kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi vuosina 2026–2027 myönnettävästä puhtaan teollisuuden investointien verohyvityksestä.

Helen pitää investointihyvityksen jatkamista perusteltuna ja tarpeellisena. Kansainvälinen kilpailu puhtaan siirtymän investoinneista on kiristynyt merkittävästi, eikä Suomi voi käytännössä jättäytyä tämän kehityksen ulkopuolelle, jos tavoitteena on houkutella maahan suuria teollisia investointeja, vahvistaa puhtaan energian tuotantoon ja hyödyntämiseen perustuvaa kasvua sekä rakentaa Suomeen uusia teollisia arvoketjuja.

Petteri Orpon hallitusohjelmassa korostetaan Suomen aseman vahvistamista puhtaan energian ja puhtaan teollisuuden investointikohteena sekä investointiympäristön kilpailukyvyn parantamista. Näiden tavoitteiden toteutuminen edellyttää, että Suomi pystyy tarjoamaan investoijille aidosti kilpailukykyisen toimintaympäristön myös tukijärjestelmien osalta. Jos tukitaso jää liian matalaksi, investointeja ei synny Suomeen siinä määrin kuin hallitusohjelmassa tavoitellaan.

Investointihyvityksen taso ja sen vaikutus investointipäätöksiin

Hallituksen esityksessä investointihyvityksen taso on asetettu pääsääntöisesti 20 prosenttiin investointikustannuksista (7 §), mikä vastaa pitkälti vuoden 2025 investointihyvityksessä käytettyä tasoa.

Samanaikaisesti EU:n puhtaan teollisuuden kehityksen valtiontukikehys (Clean Industrial State Aid Framework, CISAF) mahdollistaa useissa investointityypeissä tätä korkeammat tukitasot, mutta tätä liikkumavaraa ei esityksessä hyödynnetä. Käytännössä tukitaso on pidetty yhtenäisenä eri hanketyypeissä, eikä järjestelmässä ole mekanismeja tukitason nostamiseen hankekohtaisesti.

Helen katsoo, että 20 prosentin taso on monissa tapauksissa riittämätön käynnistämään suuria puhtaan siirtymän investointeja. Monien hankkeiden taloudellinen kannattavuus jää nykyisillä markkinaehdoilla saavuttamatta tai selvästi vaaditun tuottotason alle, jolloin erityisesti pääomavaltaisissa investoinneissa tukitason muutoksella on ratkaiseva merkitys investointipäätökseen.

On myös todennäköistä, että hankkeita ei tuoda hakumenettelyyn, jos jo ennakolta arvioidaan, ettei tukitaso riitä investoinnin toteuttamiseen. Helen pitää perusteltuna, että tukitason enimmäistasoa nostetaan nykyisestä, esimerkiksi 30–40 prosenttiin. Tämä lisäisi laadukkaiden hakemusten määrää ja antaisi viranomaisille mahdollisuuden kohdentaa tukea hankkeisiin, jotka ovat aidosti ratkaisevia investointipäätösten kannalta.

Korkea kokoraja ja matala tukitaso – yhdistelmän vaikutukset

Esityksen mukaan 50 miljoonan euron minimikoko koskee teollisuuden vähähiilistämisen- ja energiatehokkuusinvestointeja sekä puhtaan teknologian valmistusinvestointeja (15 § ja 22 §), kun taas energian tuotanto- ja varastointihankkeissa ei ole euromääräistä alarajaa, vaan ainoastaan tekninen minimikoko, vähintään 1 MW kapasiteetti (9 §).

Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että erityisesti suurissa teollisissa hankkeissa yhdistyy korkea minimikoko ja kiinteä 20 prosentin tukitaso. Helenin näkemyksen mukaan tämä yhdistelmä muodostaa pullonkaulan, joka voi johtaa siihen, että merkittäviä investointeja jää toteutumatta Suomessa.

Juuri näissä hankkeissa investointipäätös on herkin tukitasolle, ja nykyinen taso voi sulkea pois hankkeita, joilla olisi suuri vaikutus Suomen teollisuuden uudistumiseen ja päästövähennyksiin.

Investointien tarjonta ja tukijärjestelmän vaikuttavuus

Tukitasolla on suora vaikutus siihen, kuinka paljon ja millaisia hankkeita tukijärjestelmään hakeutuu. Jos tukitaso on liian alhainen, järjestelmä ei houkuttele riittävää määrää toteuttamiskelpoisia hankkeita, mikä heikentää sen vaikuttavuutta.

Koska hallituksen esityksen mukaan tuen tulee vaikuttaa investointipäätökseen ja yhtiön on osoitettava, ettei investointi toteutuisi samalla tavalla ilman tukea, on perusteltua arvioida, että myös tukitasolla on suora vaikutus siihen, kuinka paljon ja millaisia hankkeita järjestelmään hakeutuu. Jos taso jää liian alhaiseksi suhteessa hankkeen kokoon ja riskiin, järjestelmän houkuttelevuus ja vaikuttavuus voivat jäädä rajallisiksi. Tällöin ongelma ei ole tukitason liiallinen korkeus, vaan sen riittämättömyys suhteessa investointipäätösten todellisiin kriteereihin. Tukitason korottaminen lisäisi todennäköisesti erityisesti laadukkaiden hakemusten määrää ja antaisi viranomaisille paremmat mahdollisuudet valita tuettaviksi hankkeita, joilla on suurin vaikutus puhtaan siirtymän etenemiseen.

Soveltamisala ja keskeiset teknologiat

Helen pitää myönteisenä sitä, että investointihyvityksen soveltamisalaan sisällytetään energian varastointiin liittyviä ratkaisuja, kuten sähkön pitkäaikainen varastointi ja lämmön kausivarastointi.

Näiden käsitteiden määrittelyä tulisi kuitenkin täsmentää, jotta tuen soveltamisala olisi ennakoitava eikä jäisi tulkinnanvaraiseksi. Puhtaan siirtymän investoinnit kohdistuvat yhä laajemmin sähköistyviin lämpöratkaisuihin, energian varastointiin, järjestelmän joustoa parantaviin ratkaisuihin sekä vetytalouden kehittämiseen.

Näille investoinneille on ominaista korkea pääomaintensiteetti sekä usein myös teknologinen tai markkinariski, mikä korostaa tuen merkitystä investointipäätöksissä. Tämän vuoksi on tärkeää, että tukijärjestelmä tunnistaa näiden investointien erityispiirteet ja tarjoaa riittävän vahvan kannustimen niiden toteuttamiseen.

Vedyn osalta esityksessä on rajauksia, jotka voivat käytännössä rajoittaa vähähiilisen vedyn ja siihen liittyvien ratkaisujen kehittämistä. Suomen lähes päästötön sähköjärjestelmä muodostaa keskeisen kilpailuedun, ja tukijärjestelmän tulisi tukea sen hyödyntämistä myös vedyn tuotannossa ja varastoinnissa.

Verohyvityksen ajoitus ja vaikuttavuus

Lakiluonnoksen mukaan investointihyvitystä saisi vähentää vuodessa enintään 10 prosenttia hyvityksen kokonaismäärästä ja hyödyntäminen jakautuisi pitkälle ajalle. Tämä heikentää tuen nykyarvoa ja siten sen kannustavuutta erityisesti suurissa investoinneissa, joissa rahoituksen aika-arvolla on merkitystä.

Helen katsoo, että verohyvityksen vuotuista hyödyntämisrajaa olisi syytä tarkastella ja mahdollisuuksien mukaan korottaa, jotta instrumentti vastaisi paremmin investointipäätösten kannalta olennaisiin taloudellisiin tekijöihin.

Järjestelmän kesto ja ennakoitavuus

Esityksen mukaan investointihyvityksen myöntäminen päättyisi vuoden 2027 lopussa, vaikka CISAF-kehys on voimassa vuoden 2030 loppuun asti. Helen pitää tärkeänä, että tukijärjestelmän jatkoa arvioidaan aktiivisesti suhteessa kansainväliseen kilpailutilanteeseen.

Jos muut maat jatkavat puhtaan siirtymän investointien tukemista, Suomen ei tulisi vetäytyä kilpailusta ennenaikaisesti. Investoijien näkökulmasta myös tukijärjestelmän ennakoitavuus ja jatkuvuus ovat keskeisiä tekijöitä.

Yhteenveto

Helen pitää investointihyvitysjärjestelmän jatkamista tärkeänä ja kannatettavana.

Jotta järjestelmä tukisi tehokkaasti hallitusohjelman tavoitteita ja vastaisi kansainväliseen investointikilpailuun, tukitasoa tulisi korottaa tai ainakin mahdollistaa korkeampi enimmäistaso sellaisissa hankkeissa, joissa investointipäätös on aidosti tukitason varassa.

Samalla olisi syytä tarkastella järjestelmän kokorajoja, soveltamisalan tarkkarajaisuutta, verohyvityksen ajoitusta sekä järjestelmän kestoa.

Ilman näitä tarkennuksia on riski, että järjestelmä jää vaikutuksiltaan rajalliseksi eikä Suomi pysty täysimääräisesti hyödyntämään puhtaan siirtymän investointimahdollisuuksia.

Eksymä Riku
Helen Oy